Staten-Generaal

1/2

Vergaderjaar 2016–2017

20 043 Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

BA/ Nr. 107

VERSLAG VAN DE ZITTING 2016 (VIERDE DEEL)

Vastgesteld 13 december 2016

1. Inleiding

De delegatie uit de beide Kamers der Staten-Generaal naar de Parlementaire Assemblee van de Raad van Europa (PACE) heeft van 10 t/m 14 oktober 2016 deelgenomen aan het vierde deel van de zitting 2016 in Straatsburg. Wegens zijn vertrek uit de Eerste Kamer per 1 oktober 2016 heeft de heer Elzinga niet meer aan deze deelsessie kunnen deelnemen. Met ingang van de eerste zitting van 2017 zal zijn plaats als plaatsvervangend lid worden ingenomen door de heer Overbeek, lid van de fractie van de SP in de Eerste Kamer.
De delegatie brengt hiermee verslag uit van haar activiteiten, van de behandeling van de tijdens deze zitting geagendeerde onderwerpen en van de bijdragen van haar leden aan de debatten over die onderwerpen. De in dit verslag vermelde nummers van documenten kunnen door middel van de aangeduide «links» worden gevonden op de website van de PACE[1].

In verband met de wens van een groot aantal leden van de delegatie om op maandag 10 oktober een zgn. side event bij te wonen over het functioneren van het rechtssysteem in Turkije na de mislukte staatsgreep op 15 juli 2016 in dat land heeft de gebruikelijke briefing door de Permanent Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, ambassadeur Onno Elderenbosch, plaatsgevonden op dinsdag 11 oktober in de namiddag. Tijdens deze briefing was eveneens vooral de situatie in Turkije na de gebeurtenissen op 15 juli aan de orde. In het bijzonder werd aandacht besteed aan de reactie van de regering-Erdogan op de coup van 15 juli in het licht van de verdragsverplichtingen van Turkije voortvloeiend uit zijn lidmaatschap van de Raad van Europa. Zowel de delegatie als de ambassadeur keken met belangstelling uit naar de later in de week voorziene speech van de Turkse Minister van Buitenlandse Zaken aan het adres van de PACE.

[1] http://assembly.coe.int.

kst-20043-107
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2016

De ambassadeur besteedde tijdens de briefing ook aandacht aan de ervaringen van een kleine ad hoc delegatie die naar Moskou was afgereisd om besprekingen te voeren over de mogelijkheden van een terugkeer van de delegatie van de Russische Federatie in de PACE. Van die missie had ook de heer Kox deel uitgemaakt.
Op woensdag 12 oktober heeft de delegatie een gesprek gevoerd met een aantal leden van de delegatie van Okraïne, die daar om had gevraagd. Aan de orde kwamen vragen met betrekking tot de gevolgen van het in Nederland gehouden referendum over het associatieverdrag van het land met de EU, het recent verschenen onderzoeksrapport inzake de MH-17-ramp en mogelijke terugkeer van de delegatie van de Russische Federatie naar de PACE.
Zoals vermeld is de Assemblee toegesproken door de Minister van Buitenlandse Zaken van Turkije, de heer Mevlut Cavucoglu. De vergadering heeft voorts op dinsdag 11 oktober een rede mogen aanhoren van de President van Frankrijk, de heer Francois Hollande. Op donderdag 13 oktober sprak de Duitse Minister van Buitenlandse Zaken, de heer Frank-Walter Steinmeier de afgevaardigden toe. De teksten van deze interventies kunnen worden teruggevonden onder op de website van de PACE (documenten > verbatim records).

2. Het voortgangsrapport van het Bureau en het Standing Comittee

De bespreking van het voortgangsverslag van het Bureau en het Standing Committee, twee bestuursorganen van de PACE, gaf de heer **Kox** aanleiding om aan enkele ontwikkelingen in het bijzonder aandacht te geven. Terwijl enerzijds een aantal Turkse collega's pal hebben gestaan voor de democratie nadat op 15 juli in Turkije een staatsgreep heeft plaatsgevonden, constateert de fractie van Verenigd Europees Links dat de democratie door het optreden van de autoriteiten naar aanleiding van die staatsgreep evenzeer onder vuur is komen te liggen. Mensenrechten, democratie en rechtshandhaving dienen ook door de Turkse collega's te worden gewaarborgd. De voortgaande oorlog in Oekraïne als gevolg van de voortdurende schending van het Minsk-akkoord noemde de heer Kox een tweede negatieve ontwikkeling. Hij riep regering en parlement van Oekraïne op de fundamentele rechten van alle Oekraïners te waarborgen. Het grote aantal vluchtelingen, van wie nog steeds velen omkomen in de Middellandse Zee tijdens hun pogingen Europa te bereiken, betekent nog steeds een zware last voor Griekenland en blijft beschamend voor Europa dat niet in staat is tot het organiseren van internationale solidariteit op dit punt. Goed nieuws noemde de heer Kox de geslaagde waarnemingsmissies bij de verkiezingen in Wit-Rusland en Jordanië. Hij sprak de hoop uit dat de PACE binnenkort een delegatie uit Wit-Rusland mag begroeten die bereid is aan de verdragsverplichtingen te voldoen. De inspanningen van de President van de Assemblee om alle afgevaardigden uit de 47 lidstaten bijeen te brengen zei de heer Kox volledig te steunen. Het is weinig zinvol volksvertegenwoordigers uit te sluiten zolang hun regeringsvertegenwoordigers deelnemen aan de activiteiten van het Comité van Ministers. In deze gevaarlijke tijden is er juist behoefte aan een Assemblee waarin de parlementen uit alle lidstaten zijn vertegenwoordigd.

3. Vraag aan de President van Frankrijk, de heer Francois Hollande

De heer **Omtzigt** heeft in aansluiting op zijn speech de Franse President een vraag gesteld naar aanleiding van de recente terroristische aanslagen in Frankrijk. Vele Franse, maar ook Nederlandse burgers hebben zich aangesloten bij IS en hebben deelgenomen aan genocide. Wat gaat

Frankrijk doen om ervoor te zorgen dat zij worden berecht? Zal Frankrijk de oprichting van een speciaal tribunaal onder auspiciën van de VN-Veiligheidsraad steunen?
De reactie op de vraag kan worden gevonden in verslag (Verbatim Records, AS (2016), CR 30, blz. 24 en 25.

4. Vraag aan de voorzitter van het Comté van Ministers, de heer Jürgen Ligi, Minister van Buitenlandse zaken van Estland

De heer **Omtzigt** heeft naar aanleiding van een speech van de Estlandse voorzitter van het Comité van Ministers gewezen op het feit dat in Turkije 100.000 mensen zijn ontslagen en 50.000 mensen zijn gearresteerd. Het gaat hier om een zuivering. Tot nu toe bleven antwoorden van het Comité van Ministers achterwege of waren ze oppervlakkig. Ze spraken van democratie in Turkije, maar 100.000 mensen hebben hun baan verloren zonder enig recht van beroep. Hoe zorgt het Comité van Ministers ervoor dat zij een beroepsmogelijkheid krijgen in een eerlijk proces en dat zij hun baan terugkrijgen zodra blijkt dat ze niet schuldig zijn? Een tweede vraag van de heer Omtzigt betrof het rapport van de European Commission for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Teatmeent or Punishment (CPT) dat is verschenen naar aanleiding van de coup en de reactie op de coup. Zal dat rapport in november openbaar gemaakt worden? De reactie op deze vragen kan worden gevonden in Verbatim Records, AS (2016) CR 31, blz. 7 en 8.

5. De rechten van kinderen die worden geboren uit draagmoederschap

Mevrouw **Maij** heeft deelgenomen aan een debat over een rapport, vergezeld van een aanbeveling, van het Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development over de rechten van kinderen die ter wereld worden gebracht door een draagmoeder (document 14140). Zij merkte ter inleiding van haar betoog op dat ethische onderwerpen de moeilijkste zijn om over te debatteren.
Het debat heeft ook duidelijk gemaakt dat er een diepe kloof bestaat tussen de afgevaardigden over de vraag wat draagmoederschap is en wat zij zou moeten zijn. In sommige landen bestaat draagmoederschap reeds en in enkele daarvan bestaan regels. Betekent dat, dat iedere vrouw die optreedt als draagmoeder, haar baarmoeder te huur aanbiedt? Uiteraard niet, aldus mevrouw Maij. Er bestaan mogelijkheden voor draagmoederschap om altruïstische redenen: vrouwen helpen andere vrouwen, misschien hun zusters, nichten of goede vriendinnen. Reagerend op boze interrupties en geroep van afgevaardigden stelde mevrouw Maij dat zij uit haar directe omgeving voorbeelden van dit draagmoederschap kan geven.
Nu draagmoederschap mogelijk is en bestaat zouden we niet moeten ontkennen dat zij op verschillende wijzen in de verschillende landen van de Raad van Europa realiteit is.
Niet alle vrouwen die als draagmoeder het leven schenken aan een kind ten behoeve van iemand anders worden geëxploiteerd.
En één ding is duidelijk: commercieel draagmoederschap is nooit goed. Maar als er sprake is van vrije keuze en er zijn geen commerciële motieven kunnen wij die keuze niet maar even gemakkelijk en snel veroordelen.
Het rapport, zo vervolgde mevrouw Maij, handelt eigenlijk niet over draagmoederschap of over het recht daarop. Het gaat ook niet over het gedogen ervan. Wegens dat misverstand bleek het in de commissie onmogelijk om tot een conclusie te komen over de vraag wat draagmoederschap is of zou moeten zijn. Het rapport gaat over de kinderen die er zijn en zij die nog geboren worden. Het enige wat dit rapport vraagt is om

te zien naar de rechten van die kinderen en ervoor te zorgen dat zij in al onze landen rechten hebben. Het gaat erom oog te hebben voor het lot van die kinderen en onze verschillen van mening over draagmoederschap opzij te zetten en voor de aanbeveling die erop is gericht Europese regels op dit terrein tot stand te brengen te stemmen.
Mevrouw **Strik** heeft eveneens aan dit debat deelgenomen; zij prees de moed en de vasthoudendheid van de Belgische afgevaardigde, mevr. De Sutter, de opsteller van het rapport. Zij hekelde de pogingen van diegenen die tijdens de lange voorgeschiedenis van de behandeling van haar rapport hebben getracht te voorkomen dat een open debat over dit onderwerp zou plaatsvinden. Misbruik van procedures is één ding, maar het doen van persoonlijke aanvallen en het intimideren van de rapporteur druist in tegen alle waarden die de Raad van Europa voorstaat. Het voorstel van de rapporteur is gericht op het instellen van een verbod op commercieel draagmoederschap en heeft betrekking op de gevolgen daarvan: kinderen. Het beoogt hun rechten te beschermen. Amendementen die ten doel hebben om alle vormen van draagmoederschap te verbieden gaan voorbij aan de praktische problemen die zich voordoen, aldus mevrouw Strik.
Aan het slot van het debat is de aanbeveling verworpen.

6. Lessen van de «Panama Papers»: het waarborgen van fiscale en sociale rechtvaardigheid

Aan een debat over een rapport (Document 14141) inzake de lessen van de zgn. Panama Papers heeft de heer **Van de Ven** deelgenomen; hem was door het Committee on Legal Affairs gevraagd een mondelinge opinion op het rapport te geven.
Een algemene conclusie van dat rapport luidt dat de lidstaten werk moeten maken van de implementatie van reeds bestaande internationale regels en standaarden die tot doel hebben belastingontwijking en -ontduiking tegen te gaan.
De heer Van de Ven zei de ontwerpresolutie in zijn algemeenheid te willen steunen; de voorstellen die daarin worden gedaan om belastingontwijking en -ontduiking door multinationale ondernemingen en beroemde persoonlijkheden, inclusief politici, tegen te gaan, in combinatie met de voorgestelde maatregelen tegen witwassen, zijn van het grootste belang voor het herstel van het vertrouwen van burgers in onze Europese democratieën. In de Panama-papers worden politici, kunstenaars, sport- en zakenlieden met naam en toenaam genoemd. Politici dragen een speciale verantwoordelijkheid omdat zij fungeren als rolmodel. Als zij zich schuldig maken aan belastingfraude mogen zij daar niet ongestraft mee wegkomen. Burgers hebben uiteraard het recht om, mits zij binnen de grenzen van de wet blijven, hun zaken zo te regelen dat zij zo weinig mogelijk belasting betalen. Staten moeten samenwerken om te voorkomen dat deze «race to the bottom» de uitvoering van hun taken onmogelijk maakt. De Raad van Europa moet de lidstaten daarom aansporen tot het invoeren van regels omtrent openheid en openbaarheid voor skeletonfirma's – vennootschappen zonder vlees en bloed – en tot het uitwisselen van fiscale informatie, in het bijzonder informatie rond de bekende «tax havens». De heer Van de Ven stelde tenslotte namens de commissie voor te komen tot een herziening van de bestaande OESO-Raad van Europa Conventie inzake Wederzijdse Administratieve Bijstand in Belastingzaken. Bij die herziening zou de mogelijkheid om direct belasting te heffen op inkomsten en bezittingen van ondernemingen in «tax havens" moeten worden onderzocht.
Namens de fractie van de Europese Volkspartij heeft de heer **Omtzigt** het woord gevoerd. Hij merkte op dat het probleem van de «tax havens» niet in een avond kan worden opgelost en dat het goed zou zijn wanneer de landen, in de zoektocht naar een oplossing, eerst eens naar hun eigen

praktijken kijken. Dat blijkt al moeilijk als men de sprekers uit Oostenrijk, België, Nederland, dat vaak wordt bekritiseerd wegens de enorme stromen geld die door het land stromen – hoort spreken over de moeizame onderhandelingen over het laatste Raad van Europa-verdrag en uit Cyprus, dat samen met Malta op de lijst van «tax havens» prijkt. Als iedere lidstaat de ander ervan blijft betichten een «tax haven» te zijn en fouten te maken komt er nooit een oplossing voor het probleem. Het is beangstigend dat na de «Panama leaks» en de «Lux leaks» degene die de informatie naar buiten bracht, de klokkenluider, voor de rechter eindigt in plaats van degenen die op de gelekte lijsten staan.
De heer Omtzigt zei daarom graag van de rapporteur te willen horen wat de Assemblee de komende twee à drie jaar kan doen om de problemen een voor een op te lossen. Zo'n aanpak zou inhouden dat er afzonderlijke landenrapporten aan de Assemblee worden voorgelegd waarin wordt uiteengezet wat de afzonderlijke landen individueel kunnen doen. Zij zou ook inhouden dat er maatregelen worden genomen tegen politici die zich er vreemde praktijken op nahouden. Alleen als we de problemen serieus aanpakken worden de problemen echt opgelost.

7. Samenwerking met het Internationaal Strafhof: naar een concreet en uitgebreid commitment

De heer **Schrijver** heeft deelgenomen aan een debat over een rapport inzake de samenwerking met het Internationale Strafhof (document 14136). In dat rapport wordt o.a. zorg uitgesproken over het feit dat 6 lidstaten van de Raad van Europa het Statuut van Rome nog niet hebben geratificeerd en verscheidene lidstaten de zgn. Kampala-amendementen, die de definitie van «oorlogsmisdrijven» en daden van agressie beogen te verbreden, nog niet hebben getekend. De heer Schrijver stelde dat het in het verlengde van de universaliteit van mensenrechten van het grootste belang is op universele basis te komen tot de vaststelling van strafrechtelijke verantwoordelijkheid voor de ernstigste misdrijven tegen de internationale gemeenschap. Omdat het Internationale Strafhof alleen complementaire rechtsmacht heeft, moet dat werk allereerst op nationaal niveau worden gedaan. De Raad van Europa kan landen die op deze taken nog niet zijn berekend de helpende hand bieden. De heer Schrijver toonde zich verheugd over het feit dat over de definitie van het misdrijf agressie nu overeenstemming bestaat. De zgn. Kampala-amendementen op het Statuut van Rome zijn tot nu toe door 34 landen, waaronder Nederland, geratificeerd. De jurisdictie van het Strafhof ten aanzien van agressie kan daarmee in beginsel in 2017, precies 70 jaar na het pionierswerk op dit punt door de tribunalen van Nürnberg en Tokyo, in werking treden. Helaas moet worden vastgesteld dat agressie en misdrijven tegen de vrede op het Europese continent geen zaken uit het verleden zijn. De heer Schrijver wees in dit verband op de oorlog op de Balkan en op de bezetting van de Krim en delen van Georgië. Dit alles maakt een concrete en verhoogde inzet van de Raad van Europa om te komen tot samenwerking met het Internationale Strafhof eens te meer noodzakelijk.
Namens de heer Omtzigt heeft de heer **Van de Ven** enkele door de Omtzigt ingediende amendementen op de aan dit rapport gehechte de ontwerpresolutie verdedigd. De weergave daarvan is terug te vinden in Verbatim, verslag AS (2016) CR 33. De resolutie die aan het slot van dit debat is aanvaard kan worden gevonden onder nummer 2134.

8. Vraag aan de Minister van Buitenlandse Zaken van Turkije, de heer Mevlut Cavusoglu

De rede van de Minister van Buitenlandse Zaken van Turkije, de heer Mevlut Cavusoglu (zie Verbatim Records, AS (2016) CR 32, blz. 17 en 18), heeft de heer **Kox** aanleiding gegeven de Minister erop te wijzen dat na

de afschuwelijke staatsgreep tienduizenden burgers zijn gearresteerd op een kennelijk disproportionele manier. Onder hen zijn duizenden leden van de HDP – de partij die met de regering van Turkije pal stond voor het behoud van de democratie – die nu worden behandeld als verraders. De gevangenissen zijn overvol, vele nieuwsmedia zijn gesloten en het EVRM is buiten werking gesteld. De heer Kox vroeg de Minister of de Turkse regering zal meewerken aan een snelle openbaarmaking van het rapport van de CPT, de «Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment» van de Raad van Europa. De reactie van de Minister is te vinden op blz. 23 en 24 van het genoemde verslag.

9. Het harmoniseren van de bescherming van solitaire minderjarigen

De heer **Van de Ven** heeft namens de fractie van de ALDE het woord gevoerd tijdens een debat over een rapport (document nr. 14142) waarin wordt gepleit voor harmonisatie van de bescherming van jongeren die zonder begeleiding verblijven en rondzwerven in Europa. Het rapport wijst o.a. op het feit dat in 2015 90.000 alleenstaande jongeren asiel hebben aangevraagd in Europa. Velen van hen zijn op de vlucht en worden in hun land van herkomst vermist. De opvang van deze kinderen in de Europese landen schiet tekort wegens gebrek aan adequaat beleid, medische zorg, aangepaste onderwijsvoorzieningen en huisvesting. Het rapport bevat voorstellen tot afstemming en harmonisatie van wetgeving in de Europese landen die moeten leiden tot verbetering van hun lot. De heer Van de Ven heeft namens de liberale fractie steun voor dit rapport en de daarop gebaseerde resolutie uitgesproken. De huidige vluchtelingencrisis laat zien dat de situatie van juist deze categorie migranten een knellend probleem vormt. Het belang van deze jongeren moet niet alleen worden gediend op het moment dat zij asiel aanvragen, maar moet ook worden gewaarborgd met het oog op een stabiele persoonlijke situatie. De heer Van de Ven voegde toe het met de stelling in het rapport, dat dat niet noodzakelijkerwijs hoeft te leiden tot nieuwe of herziene internationale wetgeving, eens te zijn.

De voorzitter van de delegatie,
Schrijver

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen